

Eerst alle focus op LOB

Het IJburg College en het ROC van Amsterdam werken aan een doorlopende leerroute van vmbo TL naar MBO 4. In het Leerlab werd besloten eerst de focus te leggen op LOB. Doel: zorgen dat leerlingen de vaardigheden opdoen die ze nodig hebben om hun mbo-opleiding tot een succes te maken, én ze alvast te laten kennismaken met het mbo, zodat de overgang soepeler verloopt. De nadruk ligt daarbij op life skills en studievaardigheden.

Wat zijn de eerste stappen op weg naar een doorlopende leerroute van vmbo naar mbo? Veertien leerlabs werken op het moment aan de ontwikkeling van een doorlopende leerroute vmbo-mbo. Inmiddels is duidelijk dat het belangrijk is om eerst de aansluiting tussen vmbo en mbo te verbeteren, én de leerlingen al op het vmbo een goed beroepsbeeld te geven, zodat ze een tijdige en bewuste keuze maken voor een mbo-opleiding.

In het Leerlab in Amsterdam, waarin het IJburg College en ROC van Amsterdam samenwerken, is daarom besloten de nadruk eerst te leggen op Loopbaanontwikkeling en -begeleiding (LOB). Want om op het mbo succesvol te studeren, is het belangrijk dat leerlingen een studie kiezen die écht bij hen past, en dat ze studievaardigheden op orde te hebben. Dat zijn namelijk de grootste oorzaken van voortijdige studie-uitval en switchen op het mbo.

“Onze ervaring is dat vmbo-leerlingen nu vaak pas na de examens echt gaan nadenken over hun vervolgopleiding”, zegt Bastiaan Plaizier, docent Sport en Bewegen en onderwijsontwikkelaar aan het MBO College Zuid. “Dan kiezen ze een studie die hun vrienden doen, of ze kiezen een algemene studie om de échte keuze uit te stellen. Als je vóór je examen

al zeker weet wat je daarna wilt gaan doen, of je competenties in beeld hebt en een opleiding kiest die daarbij past, sta je heel anders tegenover het examen. Dan is ook de overgang naar het mbo kleiner – je weet dan al waar je terecht komt.”

De ideale school

Bastiaan Plaizier vormt samen met Tessa Dekker (projectleider IJburg College) en Fatima Akalai Houlich (projectleider Talentontwikkeling MBO College Zuidoost) het projectteam van dit Leerlab, waarvoor een heldere structuur werd opgezet, met naast het projectteam ook een Stuurgroep (op bestuursniveau) en een Ontwikkelgroep bestaande uit twee mbo-docenten (Sport & Bewegen en Economie & Handel), twee vo-docenten (LO en Economie), en twee LOB-medewerkers (IJburg College en mbo).

Hoe begin je eigenlijk, met zo'n doorlopende leerroute? Fatima Akalai Houlich: “We begonnen door écht out of the box te denken. Onze vraag was: stel dat je alles loslaat, en je zou helemaal opnieuw een ideale school ontwikkelen, hoe zou die er dan uitzien? ‘Een school op Ibiza!’, werd er meteen lachend geroepen. Maar ook: je zou veel praktijklessen buiten de school geven, in het werkveld. Je zou studenten laten meelopen met professionals en bij bedrijven.”

Tessa: "In de ideale wereld zouden we onze leerlingen in leerjaar vier ook al mbo-keuzedelen kunnen aanbieden, of certificaten voor extra vaardigheden die je op het mbo nodig hebt, zodat je het vo en het mbo echt met elkaar integreert."

Bastiaan: "Je zou vooral ook willen dat de harde knip eruit zou zijn, tussen vmbo en mbo. Dat er nog wel tussentijdse toetsen waren, maar dat je daarna dóór kon gaan op het niveau dat je dan had. Ideaal zou ook zijn dat leerlingen al veel eerder na zouden denken over een vervolgopleiding die bij ze past. Je zou ook met vmbo en mbo samen activiteiten organiseren, bijvoorbeeld voorlichtingen, uitwisselingen of een sportdag die mbo-studenten verzorgen voor het vo." Fatima: "En je zou de betrokkenheid van leerlingen en studenten stimuleren. Bijvoorbeeld in een vorm waarbij ze zélf mogen evalueren hoe het gaat, en aan kunnen geven wat zij nodig hebben."

Life skills

Wat dat laatste betreft ging het projectteam ook meteen aan de slag: in februari waren er gesprekken met docenten en mensen uit het bedrijfsleven, maar vooral ook met leerlingen en studenten. Waaraan hadden zij behoefte? Wat hadden mbo-studenten gemist, bij de overstap naar het mbo?

Fatima: "We merkten dat het voor studenten heel belangrijk is om na te denken over de vraag 'Waar stá je in het leven?' School is voor hen vaak eigenlijk bijzaak, ze lopen tegen allerlei dingen aan buiten school." Bastiaan: "Bijvoorbeeld dat ze een DigiD moeten aanvragen, rekeningen moeten betalen, met DUO communiceren, afspraken moeten maken. Ouders spreken soms geen Nederlands en kunnen niet helpen. De randvoorwaarden om goed te kunnen studeren, staan vaak niet op groen. We merkten: als je te snel zelfstandig moet worden, krijg je vluchtgedrag. Leerlingen hadden eigenlijk behoefte aan een coach die zou kunnen helpen."

Op basis van die gesprekken ontwikkelde de projectgroep het profiel voor een ideale coach. Fatima: "Dat zou een 'supercoach' moeten zijn. Juist omdat je focust op de brede ontwikkeling; het gaat niet alleen om school, het gaat eigenlijk om de voorbereiding op het echte leven."

"Het moet een coach zijn die de leerlingen al kennen op het vmbo, en waarmee ze op het mbo ook contact hebben", zegt Tessa. "Je zoekt dus iemand met ervaring in het vo én mbo. Maar daarnaast moet zo'n supercoach de leerlingen ook kunnen helpen wanneer het niet lukt om een stage te vinden, of bij het nadenken over welke studie nu eigenlijk bij hen past. De coaches moeten echt van alle markten thuis zijn. We zijn deze rol nog aan het uitdenken – in september werken we nog niet met supercoaches, maar dit is wel het doel voor later."

Tijd heeft geen haast

Vaak wordt er bij de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen of doorlopende leerroutes gedacht aan de mogelijkheid om te versnellen. Leerlingen die doorstromen naar een mbo-studie die aansluit bij hun vmbo-profiel, hoeven vakken die ze al gehad hebben, dan niet meer over te doen op het mbo. Dat levert tijdwinst op, waardoor ze bijvoorbeeld kunnen instromen in het tweede jaar van de mbo-studie.

"Wij willen de overgang van vmbo naar mbo vooral versoepelen, een versnelling is nadrukkelijk niet ons doel", zegt Bastiaan. "Studenten willen vaak zo snel mogelijk klaar zijn met hun studie, maar de overgang van leerling naar student kost tijd, en voor veel beroepen heb je toch een bepaalde rijping nodig. Dan wil je dus eigenlijk niet dat studenten op al te jonge leeftijd al klaar zijn met hun studie. Dat zou je kunnen oplossen door te verbreden, bijvoorbeeld met verdiepingsvakken. Maar het gaat ook om de mindset." Fatima: "We willen bij de studenten echt het bewustzijn creëren dat tijd geen haast heeft. Je móg de tijd nemen om te onderzoeken wat je aankunt en wat echt bij jou past."

Verschil tussen een doorlopende leerroute en een doorlopende leerlijn

Een doorlopende leerroute is een route die gebruik maakt van de mogelijkheden die de wet biedt, dus bijv. gezamenlijk onderwijs, gespreid examen, in het vmbo starten met (een deel van) de mbo-opleiding, werken vanuit een gezamenlijke visie en een gezamenlijk PTA/OER, gebruik maken van de mogelijkheid om de teambevoegdheid in te zetten en dat allemaal op basis van afstemming van de inhoud van de programma's en een samenwerkingsovereenkomst tussen vmbo en mbo. Om gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden die de wet doorlopende leerroutes biedt, moet deze aangemeld worden bij DUO.

In een doorlopende leerlijn worden programma's vooral inhoudelijk op elkaar afgestemd, maar wordt er geen gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheden zoals die hierboven staan. Vaak vormt een doorlopende leerlijn de start van de ontwikkeling van een doorlopende leerroute.

Praktische uitdagingen

Intussen begon voor het projectteam zelf de tijd te dringen. De ideale aansluiting vmbo-mbo begon op papier goed vorm te krijgen, maar met nog een half jaar te gaan tot in het nieuwe schooljaar het project zou starten, verschenen er ook praktische hobbels op de weg. De roosters, bijvoorbeeld. Het IJburg College werkt met vijf perioden per schooljaar, ROC van Amsterdam met vier perioden. Het zou fantastisch zijn als leerlingen alvast keuzedelen konden volgen op het mbo, maar hoe regel je dat dan roosterteknisch, en binnen de beschikbare FTE's? Dan zou alles op de schop moeten. Bastiaan: "Dan is de vraag 'Ga je uitstellen?' Maar dat wilden we niet. We hebben ervoor gekozen om gewoon van start te gaan en te blijven ontwikkelen terwijl het programma al loopt."

Het project gaat in september van start voor alle derdejaars TL-leerlingen op het IJburg College. Zij krijgen in de eerste twee perioden van het schooljaar wekelijks vier uur 'Projecttijd', 'Talentontwikkeling' of 'LOB' – de naam staat nog niet definitief vast. Daarbij ligt de focus op talentontwikkeling en LOB ('Wie ben ik, wat wil ik en waar liggen mijn talenten?') en generieke vaardigheden.

Intussen gaat de ontwikkelgroep aan de slag met het ontwikkelen van de praktijkopdrachten voor de tweede helft van het schooljaar. Die krijgen de vorm van 'challenges', bijvoorbeeld opdrachten vanuit het bedrijfsleven waarin competenties aan bod komen die in het mbo nodig zijn, het organiseren van een kamp of een excursie met de klas, of een andere activiteit om samen naar uit te kijken.

Ook komen er dit schooljaar al mbo-docenten naar het IJburg College, zodat de leerlingen alvast met hen kennis kunnen maken. Ook gaan leerlingen in de loop van het jaar zelf naar het mbo om het gebouw te zien, kennis te maken met docenten en studenten en een (deel van een) project of challenge te volgen. Daarnaast komt er bijvoorbeeld een budgetcoach van het mbo een gastles geven. Hiermee sla je twee vliegen in één klap: de leerlingen leren alvast medewerkers van het mbo kennen die ze tijdens hun vervolgopleiding ook tegen zullen komen én kennis over budgetteren valt onder life skills.

Brede doelgroep

Op een aantal punten wijken de ideeën van dit leerlab af van die in veel andere leerlabs. Bijvoorbeeld als het gaat om de doelgroep. Het uitgangspunt voor het leerlab zou normaalgesproken zijn om een doorlopende leerroute te ontwikkelen voor TL-leerlingen met het profiel D&P naar de mbo 4-opleidingen Sport en Bewegen en Handel en Ondernemen. Maar in dit leerlab is ervoor gekozen om alle derdejaars TL-leerlingen te laten meedoen met het traject. Tessa Dekker: "Dat is een hele bewuste keuze van het IJburg College. We willen iets goeds ontwikkelen waar alle leerlingen wat aan hebben. Dat zorgt meteen ook voor volume in de doorlopende

leerroute." Bastiaan Plaizier: "De contacten en de praktijkopdrachten zijn straks wel gekoppeld aan de mbo-opleidingen Sport en Bewegen en Handel en Ondernemen. Maar leerlingen kunnen natuurlijk ook voor een andere mbo-opleiding kiezen. Dan hebben ze in elk geval al kennisgemaakt met het mbo, waardoor de overstap kleiner is. Ze hebben als het goed is een bewuste studiekeuze gemaakt, én ze hebben de generieke vaardigheden ontwikkeld om op het mbo te slagen, zodat we in de toekomst ook andere opleidingen kunnen laten aansluiten bij dit project."

Onderweg bijsturen

Tijdens komend schooljaar wordt ook het programma voor het vierde jaar van de TL ontwikkeld – idealiter kunnen leerlingen dan bijvoorbeeld alvast een keuzevak volgen op het mbo, en is er aandacht voor beroeps- en studieoriëntatie, zodat de studenten al ruim voor hun examen een keuze maken voor een vervolgopleiding.

Weliswaar ligt nu nog niet alles vast, maar dat is ook geen voorwaarde voor een succesvol project. Fatima: "Tijdens corona hebben we gemerkt dat je niet alles van tevoren kunt vastpinnen. Vaak vormen dingen zich ook terwijl je ermee bezig bent. Je moet het gewoon gaan dóen." Tessa: "Het voordeel is dat je onderweg merkt wat werkt en wat niet werkt, en dat je tussentijds kunt evalueren en bijsturen."

De ideale overgang vmbo-mbo is er dan misschien nog niet, maar het wordt in elk geval wel een stuk beter. Tessa Dekker: "Dat is ook echt onze motivatie. Ik vind echt dat het voor de leerlingen beter kan. Als je dat voelt, is het leuk om aan te werken. Ik heb het gevoel dat we dat allemaal zo voelen en dat is een heel fijn uitgangspunt. We zitten hier niet omdat het moet. We willen het onderwijs echt beter maken." "En dat doen we nadrukkelijk sámen, als vmbo en mbo", zegt Fatima. "Het is eigenlijk zo logisch. Soms denk je: waarom hebben we dit niet veel eerder gedaan?"

MEER INFORMATIE

- + In de regio Harderwijk werkt een hecht team van vijf 'Verbinders' aan het [bevorderen van de samenwerking tussen hun scholen](#).
- + Het digitale magazine '[Samen op weg](#)' bevat onder meer informatie over de Wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo en een aantal praktijkvoorbeelden van samenwerking vmbo-mbo.
- + Op de hoogte blijven van nieuwe artikelen over de leerlabs? Laat [hier](#) je gegevens achter, dan krijg je een seintje zodra er een nieuw artikel verschijnt.

“Alles draait om communicatie en de relatie”

Tessa Dekker, projectleider vmbo, IJburg College: “Bij het praten over een doorlopende leerroute gaat het al snel over de inhoud, de regelgeving en de visie, maar het is heel belangrijk om eerst een goede relatie met elkaar op te bouwen. Als die relatie en de communicatie goed zijn, gaat de samenwerking veel gemakkelijker.”

Tip: “Hou elkaar op de hoogte van waar je mee bezig bent, en doe dat niet alleen per mail maar bel of app ook even. Doe dat al vroeg in het proces, ook als je zelf vindt dat het nog niet af is. Misschien moet je je schaamte overwinnen omdat je nog niet helemaal tevreden bent over je product, maar het is fijn als anderen in een vroeg stadium al feedback kunnen geven, dan voelen zij zich ook betrokken.”

“Een naadloze aansluiting zou vanzelfsprekend moeten zijn”

Bastiaan Plaizier, MBO College Zuid, Sport & Bewegen: “De afkorting vmbo staat voor voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs. In de naam zit al besloten dat het vmbo voorbereidt op het mbo. Het vmbo en mbo zouden naadloos op elkaar aan moeten sluiten, maar ze zijn in de loop der tijd uit elkaar gegroeid. Eigenlijk herstellen we nu iets dat vanzelfsprekend zou moeten zijn.”

Tip: “Betrek leerlingen en studenten bij wat je als projectgroep aan het doen bent. Het gaat tenslotte om hén. We hebben tijdens het hele proces met leerlingen en studenten gepraat over de plannen en hen ook laten beoordelen waar we mee bezig waren. We werden in het begin meteen op onze vingers getikt vanwege de vaktermen – heel leerzaam!”

“Leerlingen en studenten willen de praktijk in”

Fatima Akalai Houlich, projectleider Talentontwikkeling, MBO College Zuidoost: “Wat tijdens de gesprekken die wij met leerlingen en studenten voerden echt naar voren kwam, is dat ze de praktijk in willen. ‘Door het te doen, begreep ik wat het inhoudt’, zeiden ze. Daar gaan we op focussen bij de challenges voor de vmbo-leerlingen. Bijvoorbeeld ‘Organiseer een sportdag’. Daar zitten zoveel verschillende aspecten aan. Een budget maken, organiseren, sponsoring, een planning maken, vooruitdenken. Er komen veel generieke vaardigheden en beroepsvaardigheden bij kijken.”

Tip: “We merkten binnen de projectgroep dat het in het begin best lastig was om de bestaande kaders los te laten. Het helpt om dan écht out-of-the-box te denken. Bijvoorbeeld door te brainstormen over hoe jouw ideale school eruitziet.”

